

za 22.05.2010

Tafelmusik

Bruno Weil / Ronald Brautigam

Concertzaal - 20.00

19.15 Inleiding door Sabien Van Dale

CONCERTGEBOUW
BRUGGE

Biografieën

Het barokorkest Tafelmusik werd in 1979 opgericht door Kenneth Solway en Susan Graves. Het groeide dankzij de bezielende leiding van artistiek leider en concertmeester Jeanne Lamon uit tot een internationaal gewaardeerd ensemble. Alle musici zijn gespecialiseerd in de uitvoeringspraktijk op historische instrumenten of moderne replica's hiervan. gespecialiseerd in de uitvoeringspraktijk op historische instrumenten of moderne replica's hiervan. Ter aanvulling van het orkest werd in 1981 het Tafelmusik Chamber Choir opgericht. Tafelmusik geeft ieder seizoen meer dan vijftig concerten in zijn thuisbasis Toronto, in het historische Trinity-St. Paul's Centre. Het succes van dit orkest brengt de musici over de hele wereld, met tournees door Azië en Europa. Tafelmusik is *orchestra in residence* tijdens het jaarlijkse festival *Klang und Raum* in Duitsland (Bavaria), dat onder leiding staat van artistiek directeur Bruno Weil. Tafelmusik bracht al meer dan 75 cd's uit, waarmee het talrijke internationale prijzen in de wacht sleepte.

De carrière van dirigent Bruno Weil is even rijk en gevarieerd als het repertoire waarin hij thuis is. Zo dirigeerde hij legendarische orkesten als de Berliner en Wiener Philharmoniker, maar ook ensembles op historische instrumenten, waaronder Tafelmusik en The Orchestra of the Age of Enlightenment. Weil is ook bijzonder actief in de operawereld. Vandaag staat hij bovenal bekend als een meesterlijk dirigent voor de Weense klassiek in het algemeen en de symfonieën van Haydn in het bijzonder. Bruno Weil is muziekdirecteur van het *Carmel Bach Festival* in California en artistiek directeur van het oudemuziekfestival *Klang und Raum* in Duitsland (Bavaria).

Jeanne Lamon is artistiek leider en concertmeester van Tafelmusik. Ze werd geboren in New York en studeerde viool in Boston en Nederland. Na haar studies keerde ze terug naar Amerika, waar ze aan een mooie carrière in de barokwereld begon. Tot haar vele cd-opnames behoren Vivaldi's *Vier Jaargetijden* en Bachs vioolconcerti. Jeanne Lamon doceert aan de universiteit en de Royal Conservatory of Musik in Toronto. In 2000 kreeg ze de hoogste Canadese onderscheiding: ze werd lid van de Orde van Canada vanwege haar verwezenlijkingen als violiste, concertmeester, docente en artistiek leider.

De Nederlandse pianist Ronald Brautigam studeerde in Amsterdam, Londen en de Verenigde Staten. Hij treedt geregeld op als solist met vooraanstaande orkesten zoals het Koninklijk Concertgebouworkest, het London Philharmonic Orchestra en het Budapest Festival Orchestra. Daarnaast perfectioneerde hij zich in de uitvoering van oude muziek op historische piano's. Als pianofortespeler was hij onder meer te horen met het Orkest van de Achttiende Eeuw, Tafelmusik en het Freiburger Barockorchester. Op het Zweedse label BIS nam Ronald Brautigam inmiddels bijna 40 cd's op. Zo werkt hij aan een indrukwekkende reeks van 17 cd's met het integrale piano-oeuvre van Beethoven. Brautigam geeft zijn kennis en ervaring door als Benjamin Meaker Visiting Professor aan de universiteit van Bristol.

Tafelmusik
ensemble

Bruno Weil
dirigent

Ronald Brautigam
piano (kopie naar Conrad Graf, Wenen 1821)

— — —

Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791)

Ouverture uit Idomeneo (1781)

Wolfgang Amadeus Mozart

Pianoconcerto nr. 20 in d K.466 (1785)

Allegro

Romance

Rondo: Allegro assai

— Pauze —

Joseph Haydn (1732-1809)

Symfonie nr. 101 in D 'De klok' (1793)

Adagio - Presto

Andante

Menuetto: Allegretto

Vivace

Ouverture *Idomeneo*

De opera *Idomeneo* is een sleutelwerk in de muzikale evolutie van Mozart. Na een gedwongen terugkeer naar Salzburg, waar hij onder de plak van zijn vader en zijn conservatieve werkgever – de aartsbisschop Colloredo – een weinig ophefmakend bestaan leidde, verlangde hij naar een aanleiding om zich volop aan het operagenre te kunnen wijden. Die deed zich voor in het najaar van 1780. Karl Theodor, keurvorst van München, bestelde voor carnaval 1781 een opera. De opdracht was een buitenkans, niet alleen om aan Salzburg te ontsnappen, maar zeker ook omdat Mozart een uitstekend orkest ter beschikking kreeg: het orkest van Mannheim, dat in de 18e eeuw overal in Europa als het beste geprezen werd. Mozart ging onmiddellijk aan de slag en hoewel het een opdrachtwerk betrof, werd *Idomeneo* zijn eerste grote, volwassen opera.

Als Griekse tragedie over de onfortuinlijke koning van Kreta is *Idomeneo* nog sterk gebonden aan de conventies van de Italiaanse opera seria, een vorm die toen al zo goed als voorbijgestreefd was. Maar door de muziek regelmatig los van de tekst te behandelen en door een solide nummerstructuur in aria's en recitatieven, slaagt Mozart erin om heel wat interessante elementen door te voeren. Vooral de manier waarop het orkest de verschillende karakters van de personages helpt af te lijnen, is tekenend voor het dramaturgische talent van Mozart en zet reeds de toon voor het meesterschap van zijn latere grote theaterwerken. De virtuoze aanpak van alle instrumentengroepen komt al duidelijk naar voren in de symfonische dynamiek van de ouverture. Trefzeker wordt al vooruitgeblikt op de dramatische conflicten die zich in het koningsdrama zullen ontwikkelen.

Pianoconcerto nr. 20

Het succes van *Idomeneo* wakkerde in Mozart de behoefte aan om nieuwe horizons te verkennen. Hij had geen zin om naar Salzburg terug te keren en er zijn betrekking als hoforganist weer op te nemen. In de daaropvolgende periode werd de spanning tussen Mozart en de tirannieke Colloredo ondraaglijk. In zijn brieven legde Mozart aan zijn vader herhaaldelijk uit hoeveel roem hij in Wenen zou kunnen verwerven en hoe hij onafhankelijk zou kunnen leven van opdrachten, de opbrengst van concerten, optredens als solist en van klavierlessen. In juni 1781 hakte hij de knoop door en koos hij definitief voor een zelfstandig kunstenaarsbestaan in de Oostenrijkse hoofdstad, met alle moeilijkheden die daaraan verbonden waren. Het duurde niet lang of hij werd als pianist-componist de lieveling van het Weense publiek. Bij vele Weense muziekamateurs was het klavier hét huisinstrument bij uitstek. Mozart speelde gretig in op de populariteit van het instrument. Tussen 1782 en 1786 schreef hij niet minder dan 15 pianoconcerti. Het *Concerto nr. 20* behoort tot zijn populairste werken. In de 19e eeuw bleef het een van de weinige klassieke concerten die nog regelmatig op de planken kwamen. De première vond plaats op 11 februari 1785 in het Mehlgrubegebouw te Wenen. Mozart zelf was de solist.

De principes van de concerterende stijl worden met dit werk grondig door elkaar geschud. Om te beginnen is dit Mozarts eerste concerto in een mineurtoonard. En voor het eerst komen het klavier en het orkest als volwaardige opponenten tegenover elkaar te staan. De instrumentengroepen zijn niet louter ondersteunend maar worden evenwaardig in al hun mogelijkheden benut. In dit concerto doet zich dus als het ware een emancipatie van het orkest voor. Merkbaar-

dig is vooral hoe solist en orkest nooit echt elkaars thema's overnemen. In tegenstelling tot de vroegere onbezorgde, 'galante' concerten is de algemene teneur van K.466 ernstiger. Het is een dramatisch concerto, voortgestuwd door conflicten.

Het eerste deel is sterk dialogerend. De eerste maten klinken duister en onheilspellend. De solist biedt tegenwicht met een 'cantabile' thema. Maar de rusteloosheid van het orkest blijft in de loop van de hele beweging voelbaar. Wanneer de piano een eigen lyrisch tweede thema aanheft, wordt dit door het orkest opnieuw genegeerd. Elke poging van het klavier om een individuele, gevoelige stem te laten horen, wordt telkens door het hardnekkige tuttitheema verijdeld. De daaropvolgende *Romance* klinkt als het grootst denkbare contrast tegenover de krachten van het eerste deel. Maar ook hier wordt de delicate, zangerige stemming onverhoeds onderbroken door een bewogen midden-deel. Het *Rondo* begint met een flitsend, nerveus refreinthema. In de solistische tussenkomsten biedt de piano moedig weerstand. In de coda lijkt het tij uiteindelijk te keren. De dramatiek ruimt baan voor opgewekte triomf. Ondanks deze lichtvoetige slotmaten – misschien een toegift aan het publiek – is dit een concerto dat door zijn zinderende spanning en scherpe conflicten breekt met de voorschriften van de klassieke smaak en dat reeds alle kiemen in zich draagt van de naderende eeuw van de romantiek.

Symfonie nr. 101 'De Klok'

Joseph Haydn kende een lange carrière, waarvan hij een groot deel doorbracht in dienst van de Esterházyvorsten. Hun hofkapel beschikte over uitstekende musici en Haydn legde een verbazende productiviteit aan de dag. Hij ontwikkelde de symfonie tot

de meest overheersende orkestrale kunstvorm van zijn tijd.

Na de dood van zijn broodheer Prins Nicolaus Esterházy, in 1790, werd Haydn door diens minder melomane opvolger van zijn plichten ontheven. Hij was nu in staat om in te gaan op het aanbod van de Londense impresario Johann Peter Salomon. Haydn's eerste bezoek aan Engeland werd bekroond met zes symfonieën, die zo succesvol werden onthaald dat ze twee jaar later een vervolg kregen in nogmaals zes exemplaren. Deze twee reeksen vormen samen de twaalf zogenoemde 'Londense symfonieën'. *Symfonie nr. 101* is de voorlaatste van de twaalf. Haydn dirigeerde zelf de première op 3 maart 1794 in de Hanover Square Rooms.

Na een langzame inleiding wordt het eerste deel volledig gekleurd door een opwindende energie. De sonoriteit van het orkest flirt met de grenzen van de klassieke stijl en staat geheel in het teken van een expressieve, vroegromantische directheid. Haar bijnaam heeft deze symfonie te danken aan de opvallende begeleiding in het *Andante*, die klinkt als het tikken van een metronoom of van een klok. Het 'tik-takmotief' ondersteunt onwrikbaar een elegante, eenvoudige melodie die ons met een knipoog terugvoert naar de deftigheid van de klassieke salons. Het derde deel, een *Menuet*, is breed uitgesponnen en is opnieuw complexer van aard. De middenpassage imiteert een groep doedelzakspelers, inclusief valse noten. De *Vivace* finale toont andermaal hoe Haydn een eenvoudig, populair deuntje meesterlijk tot een knap contrapuntisch werkstuk maakt. Vormelijkheid en expressie sluiten elkaar bij Haydn niet uit, maar ontmoeten elkaar in een werkbaar evenwicht.

K.466: Mozart ... en ook wat Beethoven

Mozart, de Engel van Salzburg is een van de leukste boekjes uit de Mozartliteratuur, van de hand van de Nederlandse schrijver Martin van Amerongen (1941-2002). Hierin staat het volgende te lezen over Mozarts *Pianoconcerto K.466*: 'Mijn allereerste grammofoonplaat was dus K.466, met Svjatoslav Richter als solist. Nog steeds, ouderwets en wel, mijn favoriet, want tegen jeugdsentiment is geen kruid gewassen. Het is ook een van Mozarts mooiste, rijpste concerten, het eerste van de zeventwintig waarin de virtuositeit geheel aan de dramatische hartstocht ondergeschikt is gemaakt. Andermaal blijkt: Mozart is op zijn best als hij niet door een bemoeizieke opdrachtgever voor de voeten wordt gelopen (...). Na zes minuten en tweeëndertig seconden beleven wij het moment dat dit pianoconcert ook in een ander opzicht tot een unicum maakt. Het orkest sterft weg en Mozart ruimt het veld. Om – even maar, een minuut en vierentwintig seconden – plaats te maken voor Ludwig van Beethoven, die dit pianoconcert zo bewonderde dat hij er hoogstpersoonlijk de candensen voor schreef (...). Twee compositorische kanonnen, Mozart en Beethoven, in één compositie verenigd, het is een gegeven dat mij hevig tot de verbeelding spreekt (...).'

In de 19e eeuw was K.466 zo ongeveer het enige pianoconcerto van Mozart dat af en toe publiek werd uitgevoerd. Clara Schumann had het op haar repertoire en niemand minder dan Johannes Brahms was de solist in de Hamburgse uitvoering ervan ter gelegenheid van het eerste eeuwfeest (1856) van Mozarts geboorte. Zoals toen – en nu nog – gebruikelijk was, speelden Clara en Johannes wellicht eigen cadensen.

Hoewel: hun bewondering en respect voor Beethoven was zo groot dat ze het mogelijkkerwijs niet waagden hem zo maar links te laten liggen.

Ronald Brautigam zal zelfgeschreven (en deels geïmproviseerde) cadensen ten beste geven. Benieuwd of hij Beethoven daarmee naar de kroon zal steken!

Johan Huys

Tafelmusik

artistieke directie

Jeanne Lamon

eerste viool

Jeanne Lamon

Joseph Lanza

Chantal Rémillard

Cynthia Roberts

Christopher Verrette

Julia Wedman

tweede viool

Aisslinn Nosky

Patricia Ahern

Geneviève Gilardeau

Thomas Georgi

Stephen Marvin

Cristina Zacharias

altviool

Patrick G. Jordan

Kathleen Kajioka

Max Mandel

Elly Winer

cello

Christina Mahler

Allen Whear

Mime Yamahiro

contrabas

Alison Mackay

Sue Yelanjian

fluit

Christopher Krueger

Stephen Schultz

hobo

John Abberger

Stephen Bard

klarinet

Jane Booth

Peter Shackleton

fagot

Dominic Teresi

Mathieu Lussier

hoorn

Derek Conrod

Scott Wevers

trompet

John Thiessen

Norman Engel

pauken

David Champion

De internationale
tournees van Tafelmusik
worden ondersteund
door:

VR 04.06.10 T/M ZO 06.06.10 /

CONCERTGEBOUW

iBOCCHERINI! / FESTIVAL

Een weekend lang richt het Concertgebouw de schijnwerpers op het rijke oeuvre van Luigi Boccherini. Centrale figuur Roel Dieltiens omringt zich met muzikale geestverwanten voor een mooie selectie van muzikale ontdekkingen én beroemde werken als het *Menuet*, de *Fandango* en het *Stabat Mater*. Zoals steeds zorgt het Concertgebouw voor een boeiende omkadering.

wo 19.05.10 20.00 Lecture-performance Roel Dieltiens en Piet Kuijken

vr 04.06.10 20.00 Ensemble Explorations & Claron McFadden
22.00 Emilio Moreno & Enrike Solinis

za 05.06.10 15.00 Ensemble Explorations & Piet Kuijken
17.00 Edding Kwartet
20.00 El Concierto Español & Soledad Cardoso
22.00 Anna Katharina Schreiber & Baptiste Lopez

zo 06.06.10 15.00 La Real Cámara
18.00 Ensemble Explorations / Slotconcert

Volledig programma: zie www.concertgebouw.be

WWW.CONCERTGEBOUW.BE

+32 70 22 33 02

IN&UIT BRUGGE, 'T ZAND 34, 8000 BRUGGE

BRUGGE

DeMorgen
voor uw gesprek en advies

Knack
weekblad
focus

Klara

focus • wtv

FLUXYS
MUSEUM VAN DE WEST-VLAANDEREN